

EIROPAS KULTŪRAS MANTOJUMA DIENAS 2024

Diskusija Kultūras mantojuma pieejamība un drošība

Rezolūcija 06.09.2024

Apzinoties, ka kultūras mantojums Eiropā veido kopīgu atmiņu, izpratnes, identitātes un radošuma avotu, tā saglabāšana un pieejamība būtiski ietekmē cilvēka dzīves kvalitāti un vairo drošības sajūtu,

nosodot agresīvu rīcību, kas vērsta uz apzinātu cilvēces un cilvēcisko vērtību iznīcināšanu, īpaši Krievijas izvērsto nežēlīgo karu pret Ukrainu,

iestājoties par to, lai cilvēka cienīgu dzīvi drošībā varētu baudīt ikviens sabiedrības loceklis,

uzsverot kultūras mantojuma vērtību un potenciālu, kas kalpo kā resurss ilgtspējīgas attīstības un dzīves kvalitātes nodrošināšanā nepārtrauktas attīstības procesam pakļautajā sabiedrībā;

mēs, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes organizētās diskusijas dalībnieki, atzīstam:

1. Kultūras mantojums ir vērtība sabiedrībai, ir jāvelta arvien lielākas pūles, lai to saprātīgi izmantotu un arvien vairāk panāktu tā ērtu pieejamību ikvienam. Attieksmes maiņa vispirms tiek gaidīta no valsts pārvaldes – ministrijām, iestādēm, kultūras institūcijām. Pieejamība tām raksturo katras institūcijas patieso attieksmi.
2. Kultūras mantojuma statuss visbiežāk nav šķērslis vides ērtas pieejamības atrisināšanai. Gandrīz vienmēr ir iespējami kultūrvēsturisku vērtību netraucējoši pārveidojumi vai papildinājumi, visu izšķir zināšanās un pieredzē balstītas radošas idejas un risinājuma kvalitāte.
3. Sabiedrībai arvien nozīmīgāks kļūst kultūrvēsturiskās vides koptēls. Tā traumēšana ar nekvalitatīviem vides pieejamības risinājumiem rada konfliktu. Vides pieejamības risinājums nedrīkst būt par nodevu prasībām. Tam jākļūst kā jaunai un mantojuma vērtības nozīmi vairojošai iespējai. Ērti pieejams un drošs kultūras mantojums sabiedrībai kļūst vērtīgāks.
4. Sabiedrībai ērtu kultūrvēsturiskās vides lietojumu vajag tūlīt, tāpēc dažkārt pieļaujami atgriezeniski pagaidu risinājumi, kas finansiāli un tehniski ir iespējami nekavējoties, bet tomēr ar apziņu, ka nākotnē tos aizstās ērtāki, tehnoloģiski labāki un estētiski augstvērtīgāki. Jāapzinās, ka teknikai un tehnoloģijām attīstoties vides pieejamības risinājumu dažādībā paveras jaunas iespējas.

5. Rīgas Sv. Pētera baznīcas atjaunošanas un attīstības idejas var kalpot par veiksmīgu piemēru kompleksam kultūras mantojuma vērtību pieejamības un drošības risinājumam, bet šādu piemēru realizācija ir atkarīga no atbildīgo institūciju labas gribas, izpratnes un sadarbības.
6. Krievijas izvērstā agresija pret Ukrainu ir izbeigusi ilūzijas par tās spēju iekļauties 21.gadsimtam raksturīgajā demokrātijas, cilvēktiesību un likumības ietvarā, radot apdraudējumu pasaules mērogā. Tomēr drošība aptver plašāku problēmu loku, kas saistīts arī ar dabas un cilvēka darbības izraisītām stihijām. Tāpēc rūpes par kultūras vērtību drošību kļūst par augstākās prioritātes jautājumu.
7. Pārāk lēni top civilās aizsardzības plāns kultūras nozarei. Jāapzinās, ka iespējamās krīzes situācijas var pārsteigt kultūras nozari nesagatavotu, radot neatgriezeniskus nacionālo vērtību zaudējumus. Tāpēc jādara viss iespējamais, lai nokavēto atgūtu – kultūras nozare būtu labāk sagatavota un panākta ievērojami lielāka drošība, iekļaujot to visaptverošajā valsts aizsardzībā.
8. 2022.gadā izstrādātais un 2023.gada nogalē iedarbinātais civilās aizsardzības pasākumu plāns kultūras pieminekļu aizsardzībā var kalpot kā labs sākums, bet tā īstenošanai nepieciešams lielāks atbalsts, plašāka visu interešu grupu iesaiste un konsekventa realizācija. Papildus jau paredzētajam, par katru īpaši aizsargājamu kultūras pieminekli jāizveido operatīvās informācijas sistēma. Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi vairāk jāiesaista visaptverošās valsts aizsardzības plānošanas un realizācijas pasākumos.
9. Jāpievērš lielāka uzmanība iespējamā kultūras vērtības saglabāt uz vietas, paaugstinot to drošības apstākļus. Tomēr par kultūras nozari atbildīgajām institūcijām, sadarbībā ar valsts nekustamo īpašumu pārvaldītājiem, iespējamām ārkārtas situācijām jāveido drošas nacionāli nozīmīgu kultūras vērtību rezerves glabātuves.
10. Kultūras vērtību ērtas pieejamības un drošības panākšanai lielāka uzmanība jāvelta sabiedrības informēšanai un izglītošanai. Atbildīgām institūcijām jāveido kopīgas mācības.
11. Arvien lielāka uzmanība jāpievērš nacionāli nozīmīgu kultūras vērtību drošību vairojošiem preventīviem pasākumiem. Kultūras finansējuma sadalei vairāk jāreaģē uz prioritātēm.
12. Šajā rezolūcijā minēto jautājumu savlaicīga un saprātīga risināšana raksturo mūsu atbildību par nākotni un attiecību kultūru.

Juris Dambis, Dr. Arch., arhitekts, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes vadītājs

Raimonds Graube, ģenerālleitnants (atv.), Valsts aizsardzības un patriotisma fonda valdes priekšsēdētājs

Ivars Balodis, Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" valdes loceklis

Jurgis Briedis, Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" vides pieejamības eksperts

Ričards Batarags, Nacionālo bruņoto spēku Apvienotā štāba Civilmilitārās sadarbības vecākais eksperts

Artūrs Lapiņš, Dr. Art., arhitekts, Latvijas Arhitektu savienības prezidents

Torbens Šēnherr, ainavu arhitekts, vides pieejamības eksperts, Dānija

Andris Kronbergs, arhitekts

Aivars Malacanovs, Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras Speciālās ģeoinformācijas departamenta direktors

Jānis Anspoks, Valsts policijas Latgales reģiona pārvaldes priekšnieka vietnieks

Guntars Šaripo, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Operatīvās vadības pārvaldes Ugunsgrēku dzēšanas un glābšanas darbu nodaļas priekšnieks

Iveta Uka, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Ugunsdrošības uzraudzības pārvaldes Ugunsdrošības normatīvu nodaļas priekšiece

Sergejs Rosuščans, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta Ugunsdrošības uzraudzības pārvaldes Ugunsdrošības normatīvu nodaļas vecākais inspektors

Anna Ancāne, Dr. Art., mākslas zinātniece, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Arhitektūras un mākslas daļas vadītāja

Simona Čevere, Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes Kultūras mantojuma informācijas centra vadītāja.